

- „Bagno nad Pańskim”;
- „Błędno”;
- „Grązelowe starorzecze”;
- „Żółwińskie Bagno”;
- „Martwy Bór”;
- „Krzywe Bagno I”;
- „Krzywe Bagno II”;
- „Torfowisko Jażwiny” ;
- „Łąka Pełnikowa w Święciechowie”.

## 6. Komunikacja

Głównymi szlakami przechodzącymi przez teren gminy są droga krajowa nr 10 oraz droga wojewódzka nr 175 przebiegająca przez Drawsko Pomorskie – Kalisz Pomorski – Choszczno. Jest to droga tranzytowa, którą odbywa się transport ładunków ciężarowych. Jest również trasą dojazdową dla ruchu sezonowego związanego z turystyką lokalną. Droga ta ma istotny wpływ na kształtowanie zewnętrznych powiązań gminy. Długość dróg w gminie wynosi 163,22 km, w tym dróg wojewódzkich – 16,40 km, dróg powiatowych – 91,422 km oraz dróg gminnych – 55,4 km (w tym utwardzonych – 38,7 km i gruntowych – 16,69 km).

Komunikację publiczną na terenie gminy stanowi tabor Państwowej Komunikacji Samochodowej i jedna czynna linia kolejowa relacji Stargard – Prostynia – Kalisz Pomorski. Druga linia kolejowa, relacji Choszczno – Drawno – Kalisz Pomorski jest nieczynna od 1998 r. Komunikacja autobusowa PKS obejmuje transport na trasie Drawno – Złocieniec. Istnieje możliwość komunikacji prywatnym taborom komunikacji lokalnej.

## 7. Edukacja

Na terenie Gminy funkcjonują następujące jednostki oświatowe: Szkoła Podstawowa im. Stefana Żeromskiego w Drawnie oraz Przedszkole Miejskie w Drawnie.

## 8. Kultura

W Gminie Drawno działają:

- Biblioteka Publiczna w Drawnie,
- Drawieński Ośrodek Kultury i świetlice wiejskie w miejscowościach: Barnimie, Dominikowo, Drawno, Kiełpino, Święciechów i Niemieńsko;
- Galeria Pamiątek Ziemi Drawieńskiej w Spichlerzu w Drawnie;
- Centrum Informacji Turystycznej w Drawnie.

Przy Ośrodku Kultury działa Drawieński Uniwersytet Trzeciego Wieku z sekcjami plastyczną i teatralną. W DOK organizowane są zajęcia wokalne dla dzieci i młodzieży, zajęcia witrażu, decoupage, raz w tygodniu spotyka się zespół śpiewaczy dla dorosłych, brydż sportowy dla dorosłych, a także zajęcia warsztatowe w zależności od zainteresowań, w tym rzeźba w kolorze, sianowije, ozdoby z darów natury, taniec towarzyski, malowanie na szkle i inne. Kilka razy w roku organizowane są wystawy i wernisaże przedstawiające prace wykonane podczas warsztatów.

W świetlicach środowiskowych podczas roku szkolnego dzieci biorą czynny udział w organizowaniu imprez środowiskowych, przygotowują programy artystyczne, otrzymują

pomoc w odrabianiu lekcji, uczyć się samoakceptacji, zasad funkcjonowania w grupie rówieśniczej, samodzielnego rozwiązywania problemów i konfliktów, wzajemnej tolerancji oraz stosowania nabytych umiejętności w życiu codziennym. W czasie ferii zimowych i letnich wakacji organizowane są zajęcia profilaktyczno-wychowawcze, w tym nauka obsługi komputera, gry świetlicowe, konkursy plastyczne, doskonalenie umiejętności manualnych oraz gry i zabawy na powietrzu i piesze wycieczki.

Od kilku lat na terenie gminy mają siedzibę Koła Gospodyń Wiejskich, (m.in. w Drawnie, Dominikowie, Barnimiu, Kiełpinie, Niemieńsku i Święciechowie), które czynnie uczestniczą w życiu kulturalnym gminy Drawno.

Świetlice wiejskie oraz Drawieński Ośrodek Kultury proponują swoim mieszkańcom m.in. przegląd jasełek oraz szopek bożonarodzeniowych, ferie zimowe, Dzień Babci i Dziadka, Dzień Kobiet, powitanie wiosny, „Dzień Ziemi”, Dzień Matki, Halloween, święto dyni, spotkania wigilijne, Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, Dzień Osadnika i Kombatanta, Spotkania Artystów, Działaczy i Twórców Kultury terenu gminy Drawno, bal ósmoklasistów, Noc Świętojańską, dożynki gminne, zabawy sylwestrowe.

## 9. Sport

Bazę sportową w gminie tworzą:

- boiska do piłki nożnej w Drawnie i Barnimiu,
- kort tenisowy w Drawnie przy zespole boisk sportowych "Orlik",
- przystanie wodne w Drawnie – PTTK, Drawieńskiego Parku Narodowego, Szkolnego Klubu Żeglarskiego Drawa w Drawnie przy Szkole Podstawowej oraz prywatne, usytuowane przy kwaterach turystycznych,
- hala sportowa z widownią w Szkole Podstawowej w Drawnie),
- obiekt sportowy "Orlik".

W gminie działają także cztery kluby sportowe:

- Miejski Klub Sportowy „Drawa” w Drawnie,
- Ludowy Klub Sportowy „Świt” w Barnimiu,
- Uczniowski Klub Sportowy „Drawianka” w Drawnie,
- Szkolny Klub Żeglarski „Drawa” w Drawnie.

Na terenie gminy cyklicznie organizowane są imprezy o zasięgu lokalnym i ponadregionalnym: Powitanie wiosny – Nordic Walking, Międzyszkolny Konkurs Skoku Wzwyż „Poskaczmy Razem”, Międzypowiatowe Otwarcie Sezonu w klasie Cadet i Optymist, Biegi Uliczne, Turniej Mini Piłki Ręcznej, „Lato nad Drawą” Rozpoczęcie Sezonu Turystycznego, Turystyczno – Przyrodniczy Maraton Kajakowy, Międzyszkolny Turniej Piłki Ręcznej Plażowej o Puchar Burmistrza Drawna „Na plaży w Drawnie”, Turniej rozgrywek brydżowych i zawody wędkarskie. Impreza rekreacyjna, o charakterze edukacyjnym to „Otwarte Mistrzostwa Drawna w Grzybobraniu”, plenerowa impreza cykliczna dla pasjonatów astronomii – Złot Miłośników Astronomii w Zatomiu.



## 10. Turystyka

Gmina Drawno posiada bardzo sprzyjające warunki do rozwoju turystyki. Usytuowanie gminy na obszarach kilkunastu rzek stwarza wyjątkowo korzystne uwarunkowania dla rozwoju ekoturystyki. W celu ochrony przyrody, wzgórz morenowych, jezior i lasów powołano Drawieński Park Narodowy, który w połączeniu ze spływami kajakowymi rzeką Drawą, jest jedną z ważniejszych atrakcji turystycznych gminy. Na terenie gminy występują również inne duże skupiska leśne i jeziorne: Dubie, Dominikowo Duże, Trzebuń, Pańskie, Piaseczno, Karpin i inne. Zauważa się, że ich potencjał turystyczny nie jest wykorzystany w stopniu pełnym. Przeszkodą jest tu brak dostatecznej infrastruktury i sezonowość. Dlatego w najbliższych latach jednym z celów władz gminy jest doprowadzenie poprzez działania inwestycyjne do przedłużenia sezonu turystycznego, tak, aby bez względu na pogodę trwał cały rok.



Maraton kajakowy na Drawie, fot. A. Łukasik

Na terenie gminy znajdują się także zabytkowe kościoły, dwory i parki podworskie. Do najciekawszych zabytków należą Stare Miasto, grodzisko i ruiny zamku z XIV wieku w Drawnie oraz zabytkowe średniowieczne kościoły i liczne folwarczne wsie, które warto obejrzeć. Świadczy to o bogactwie kulturowym tego regionu i możliwości promowania walorów historyczno – kulturalnych gminy.

Ponadto istniejąca sieć rzeczna i jezior na terenie gminy stwarza warunki do rozwijania turystyki kajakowej i żeglugi śródlądowej, która już dziś stoi na wysokim poziomie.

Możliwości rozwoju funkcji rekreacyjno – turystycznej w oparciu o warunki naturalne w granicach gminy są ogromne. Odpowiednie zagospodarowanie turystyczne stworzy możliwości rozwoju funkcji rekreacyjnej również poza letnim sezonem turystycznym. Dostępność lasów, atrakcyjność krajobrazu oraz korzystny mikroklimat stwarzają możliwości zagospodarowania terenów dla różnych form turystyki (ścieżki rowerowe, piesze, konne, nordic walking, ścieżki dydaktyczne, punkty widokowe, zagospodarowanie obszarów wodnych).

*Informacje uzyskane za pośrednictwem Urzędu Miejskiego w Drawnie.*



## Gmina Krzęcin

### 1. Położenie i ogólna charakterystyka

Gmina Krzęcin jest gminą wiejską, położoną na południowym krańcu województwa zachodniopomorskiego w granicach Powiatu Choszczeńskiego. Od zachodu graniczy z Gminą Pełczyce, od północy z Gminą Choszczno, od południa ze Strzelcami Krajeńskimi (woj. lubuskie), a od wschodu z Gminą Bierzwnik. Obszar gminy przecina linia kolejowa na trasie Szczecin - Poznań. Położona jest na południowym krańcu województwa zachodniopomorskiego, w granicach Powiatu Choszczeńskiego.



Herb Gminy Krzęcin

Pod względem gospodarczym jest to gmina o charakterze rolniczym. Jej powierzchnia wynosi 140,47 km<sup>2</sup>, w tym wody – 321 hektarów i użytki rolne – 9 150 hektarów. Teren gminy zamieszkuje 3 667 mieszkańców. Na terenie gminy znajduje się 28 miejscowości oraz 11 sołectw.

Według danych Urzędu Gminy Krzęcin na dzień 14.04.2021 r. liczba ludności wyniosła 3 523 osób. Gęstość zaludnienia w gminie to 26 osób/km<sup>2</sup>. Największą miejscowością jest Krzęcin, który zamieszkuje 666 osób oraz Granowo – 482 i Chłopowo 423.

### 2. Historia gminy

W średniowieczu obszar ten kilkakrotnie zmieniał przynależność państwową. W X–XIII wieku wchodził w skład monarchii wczesnopiastowskiej. W 1269 roku został podporządkowany przez margrabiów brandenburskich i został włączony do Nowej Marchii. W XIII–XV wieku stanowił część Ziemi Choszczeńskiej, od XIV w. – Powiatu Choszczeńskiego.

Istniejąca sieć osadnicza wykształciła się w różnym okresie. Zdecydowana większość dużych wsi ma średniowieczne pochodzenie. Około roku 1300 istniały już Żeńsko, Granowo, Objezierze, Rakowo, Chłopowo i Krzęcin. W średniowieczu powstał też Nowy Klukom. Kilka miejscowości posiada metrykę XVIII–wieczną lub z przełomu XVIII i XIX wieku np. Mielęcín, Przybysław, Kaszewo, Pluskocin. Pozostałe osady zostały założone w XIX wieku np. Słonice. Wśród występujących zabytków na terenie gminy Krzęcin spotykamy przede wszystkim obiekty sakralne (kościół) oraz rezydencje ziemiańskie (pałace).

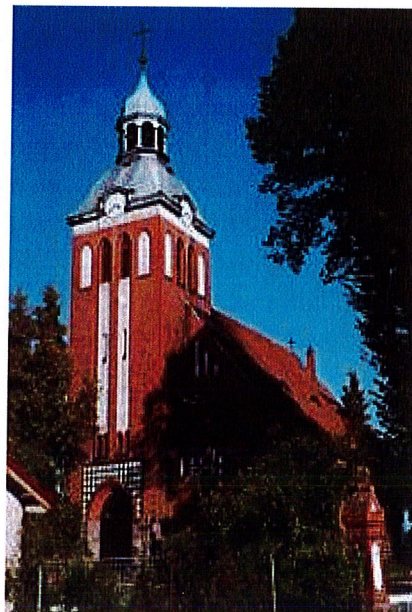
### 3. Obiekty zabytkowe

W rejestrze zabytków nieruchomości województwa Zachodniopomorskiego, z terenu Gminy Krzęcin odnotowano 14 obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomości. Znajdują się one w 9 miejscowościach, którymi to są: Chłopowo (1), Granowo (2), Krzęcin (2), Mielęcín (1), Nowy Klukom (1), Objezierze (1), Przybysław (2), Rakowo (1), Żeńsko (3).

W Gminie Krzęcin jako zabytki ruchome wpisane do wojewódzkiej ewidencji zabytków są głównie przedmioty znajdujące się we wnętrzach zabytkowych kościołów w: Chłopowie, Granowie, Krzęcinie, Nowym Klukomie, Objezierzu, Rakowie i Żeńsku. W ewidencji występują także zabytki ruchome w dworze w Przybysławiu. Wyróżniającym się obiektem znajdującym się w wojewódzkiej ewidencji zabytków są witrażyki herbowe znajdujące się w Krzęcinie.



Krzęcin jest wsią o bardzo dawnej metryce średniowiecznej. Została wspomniana w katastrze ziemskim margrabiego Ludwika Starszego z 1337 r. Obszar wioski obejmował 64 łany, z tego 4 stanowiły lenno kościelne, a pozostałe należały do rycerstwa. Już w XIV w. musiała istnieć w Krzęcinie parafia, ale pierwsza wzmianka o niej zapisana została w aktach kapituły kamieńskiej z 4 lutego 1491 r. Pod względem administracji kościelnej Krzęcin – podobnie jak cała Ziemia Choszczeńska, należał do diecezji kamieńskiej. W drugiej połowie XVII wieku kościół w Krzęcinie został włączony do parafii w Chłopowie. Być może stało się to w 1679 r., kiedy to kościół w Krzęcinie spłonął od uderzenia pioruna w wieżę. Dzięki staraniom pastora z Chłopowa – Krzysztofa Fischera i datkom miejscowej szlachty kościół odbudowano. Do odnowionej świątyni w 1681 r. Dorota Maria von Rowedel ufundowała nowy dzwon. W 1690 r. powstały witrażyki z herbami członków rodów posiadających Krzęcin, na przełomie XVII i XVIII wieku



Rzymskokatolicka parafia pw. św. Jana Chrzciciela, fot. UG Krzęcin

ufundowano barokowy ołtarz, a w 1773 r. drugi, mniejszy dzwon o średnicy 70 cm (obecnie w Hamburgu). Ówczesny kościół był najprawdopodobniej budynkiem ryglowym, być może z drewnianą wieżą. W 1809 r. wymieniana jest w Krzęcinie filia parafii Chłopowo, należącej do inspektoratu duchownego w Choszczynie. Neogotycki kościół parafialny powstał od podstaw w 1910 r. Do nowej świątyni przeniesiono niektóre stare elementy wyposażenia: barokowy ołtarz, dzwony, trzy herbowe witrażyki z 1690 r. (czwarty umieszczono w 1928 r. w muzeum w Choszczynie). Niemal równocześnie z budową wykonano nowe wyposażenie wnętrza (organy zbudowane zostały przez firmę Grüneberg ze Szczecina już w 1910 r.). Po II wojnie światowej kościół w Krzęcinie przejęty został przez katolików i poświęcony dnia 23 grudnia 1945 r. W okresie powojennym wygląd kościoła i jego wnętrza z wyposażeniem nie uległ większym zmianom. W pierwszych latach po wojnie zaginął obraz "Ukrzyżowanie" z ołtarza głównego, a następnie został zastąpiony nowym malowidłem o tej samej tematyce. W 1998 r. w prezbiterium zamontowano nowe witraże, w 2000 r. w środkowym oknie ściany północnej wstawiono nowy witraż z wizerunkiem papieża Jana Pawła II, a stary witraży herbowy zdemontowano i przeniesiono do okna w ścianie południowej. Ołtarz, dzwon i witrażyki herbowe są najstarszymi i najcenniejszymi zabytkami w krzęcińskim kościele zachowanymi do dzisiaj.

#### 4. Przyroda i ochrona środowiska

Pod względem fizycznogeograficznym wg Jerzego Kondrackiego, teren Gminy Krzęcin znajduje się w podprowincji pasa Pobrzeża Pojezierza Południowo bałtyckiego w makroregionie Pojezierza Zachodniopomorskiego. W układzie mezoregionalnym opisywana gmina mieści się w zasięgu Pojezierza Choszczeńskiego. Na podstawie danych z 2019 r. – GUS lesistość na terenie gminy wyniosła 22,4%. Ogółem licząc jest to 3204,85 ha, z czego grunty leśne prywatne stanowiły 115,05 ha. W związku z powyższym należy uznać, że lesistość na terenie gminy zmniejszyła się nieznacznie w porównaniu do roku 2015 (0,02 ha ogółem). Gmina charakteryzuje się występowaniem jezior rynnowych oraz moreny dennej spośród których największe to: jez. Żeńskie, Chłopowo, Bukowskie,



Czyste, Brudne, Mielęcín. Jeziora układają się swoim kierunkiem z pód. – wschodu na pón. – zachód podobnie jak przepływająca przez gminę rzeka Mała Ina. Rzeźba terenu jest pofałdowana, występują duże deniwelacje terenu. Najwyższe wzniesienie znajduje się w południowej części gminy pomiędzy Pluskocinem, a Przybysławem - 119,9 m n.p.m., zaś najniższy punkt występuje w okolicach miejscowości Wężnik (ok. 55 m n.p.m.). Większe kompleksy leśne występują w południowej części gminy, na północny-zachód od Krzęcina oraz na północny-zachód od Rakowa. W granicach charakteryzowanego terenu występują następujące obszary i obiekty chronione (na podstawie Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody):

- Natura 2000 – obszar ptasi – „Lasy Puszczy nad Drawą” (PLB 320016);
- Natura 2000 – obszar siedliskowy – „Lasy Bierzwickie” (PLH 320044);
- Obszar Chronionego Krajobrazu – „F” Bierzwik;
- użytek ekologiczny – UE/6630/III/042 o pow. 0,94 ha;
- użytek ekologiczny – UE/6630/III/042 o pow. 3,07 ha;
- pomniki przyrody – 12 pomników.

#### 5. Obszary i obiekty chronione

Większość lasów gminy leży w zasięgu Nadleśnictwa Bierzwik i Choszczno. Część powierzchni leśnych stanowią obecnie parki wiejskie, rezerваты przyrody oraz użytki ekologiczne. Pokrycie lasami obszaru gminy jest bardzo nierównomierne. Cała część środkowa i południowa jest właściwie bezleśna, na jej obszarze występują duże kompleksy gruntów ornych i łąk. Lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione zajmują powierzchnię 3 192 hektarów, co stanowi 22,76% pow. gminy. Na terenie gminy występują tereny zieleni urządzonej. Należą do nich parki miejskie : w Nowym Klukomiu i Krzęcinie.

Na terenie gminy Krzęcin rozciąga się Obszar Chronionego Krajobrazu „F” Bierzwik, obejmujący wschodnią część gminy, na terenie którego położone są projektowane rezerваты i użytki ekologiczne oraz 12 pomników przyrody w postaci drzew.

Obszary Sieci Natura 2000 obejmujące obszar gminy Krzęcin to: Lasy Bierzwickie PLH320044, Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016.

#### 6. Komunikacja

Odległość do miasta powiatowego, którym jest Choszczno z Krzęcina wynosi w linii prostej 10,8 km, a w najbliższej odległości drogowej 11,7 km. Adekwatnie odległość w linii prostej do miasta wojewódzkiego, którym jest Szczecin wynosi 75,5 km, a w optymalnej odległości drogowej - 88,9 km. Najbliższa odległość do zachodniej granicy Polski wynosi ok. 75 km w linii prostej, a ok. 95 km w odległości drogowej. Maksymalne odległości z krańcowych punktów gminy wynoszą: – 14 km w linii wschód – zachód, – 15,5 - 16 km w linii północ – południe. Najbardziej skrajne odległości na terenie gminy oddalane są od siebie w odległości ok. 17,4 km.

Przez obszar gminy przebiega również linia kolejowa o charakterze magistralnym, łącząca Poznań ze Szczecinem. Odcinek linii w gminie wynosi niespełna 9 km, a na jej 127 km zlokalizowana jest stacja kolejowa Słonice.



## 7. Edukacja

Na terenie gminy funkcjonuje Szkoła Podstawowa w Krzęcinie wraz z oddziałami przedszkolnymi.

W ofercie szkoły oprócz zajęć programowych, znajdują się dodatkowe zajęcia wyrównawcze, koła przedmiotowe i artystyczne. Do dyspozycji uczniów pozostaje świetlica, biblioteka i sala internetowa.

## 8. Kultura

Instytucją kultury działającą na terenie gminy jest Gminne Centrum Kultury w Krzęcinie. Funkcjonowanie GCK opiera się na istnieniu 8 filii: Wiejskich Domów Kultury w Chłopowie i Granowie oraz Klubów Kultury w Kaszewie, Mielęcinnie, Objezierzu, Przybysławiu, Rakowie i Żensku. W każdej filii zatrudniony jest instruktor ds. kultury. W GCK oraz filiach odbywają się zajęcia plastyczne, taneczne, teatralne, brydżowe oraz sportowe (tenis stołowy w Objezierzu). W ramach sekcji muzycznej działa Krzęcińska Orkiestra Dęta (od 2005 r.). Ponadto w każdej filii organizuje imprezy okolicznościowe dla mieszkańców.

## 9. Sport

Na terenie Gminy Krzęcin funkcjonują w chwili obecnej 3 kluby sportowe: Klon Krzęcin, Orzeł Żeńsko i Ludowy Zespół Sportowy Sokół Granowo. Przy Szkole Podstawowej w Krzęcinie działa także Uczniowski Klub Sportowy "Ina".

## 10. Turystyka

Największym atutem są walory przyrodnicze i krajobrazowe. Gmina Krzęcin posiada dogodne warunki do rozwoju turystyki regionalnej i agroturystyki.

### Trasy rowerowe.

Trasa nr 1 – Trasa rowerowa biegnie z północy na południe i łączy miasto Choszczno ze Strzelcami Krajeńskimi w woj. lubuskim. Szlak rowerowy można rozpocząć już od miejscowości Choszczno. Następnie przez mało uczęszczane drogi gminne, do miejscowości Żeńsko oddalanej od Krzęcina ok. 4 km (do obejrzenia: Kościół granitowy z XIV wieku z wieżą dobudowaną z XVI wieku, w murze otaczającym kościół bramka ceglana z XVI wieku). Dalej osada leśna – Wężnik i tam pomnikowy dąb. Dalej drogą polną do miejscowości Granowo – wieś 4 km na płd. – zach. od Krzęcina (do zobaczenia: neogotycki kościół z pamiątkową tablicą upamiętniającą bitwę z 1627 roku, dwór z końca XIX wieku). Następnie przez piękny las do Przybysławia. Po drodze można zwiedzić miejscowość Mielęcinnie, w której znajduje się dwór z XIX wieku z parkiem krajobrazowym (4,4 ha) z I poł. XIX wieku z pomnikowymi drzewami. Był to jeden z majątków rodziny Glahn z Krzęcina. Wracając na trasę możemy zwiedzić Przybysław – pałac z przełomu XVIII i XIX wieku, Park Krajobrazowy (4 ha) z I poł. XIX wieku z pomnikowymi drzewami i regularnym kręgiem różnej wielkości i kształtów głazów. Wyjeżdżając z Przybysławia mijamy fermę drobiu i jedziemy drogą oznakowaną kamiennymi drogowskazami w kierunku miejscowości Bobrówko. Droga prowadzi pięknymi lasami mieszаныmi do granicy gminy Krzęcin i leśnego parkingu. Dalej już drogą asfaltową koło osady leśnej Tuczenko do Bobrówka w województwie lubuskim.

Trasa nr 2. Trasę rozpoczyna się od miejscowości Nowy Klukom – (do zobaczenia: Kościół z XVI wieku o cechach wczesnorennesansowych, z drewnianą wieżą – dzwonnica, barokowy



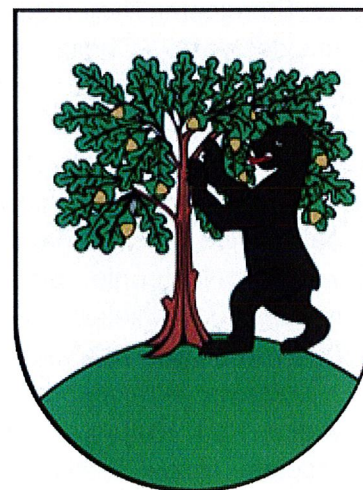
ołtarz. Naprzeciwko kościoła park krajobrazowy (7,5 ha) z pocz. XIX wieku z dużym stawem (2 ha) przegrodzony groblą. Z Nowego Klukomia, drogą żużlową udajemy się w kierunku Objezierza i dojeżdżamy do skrzyżowania drogą Krzęcin – Zieleniewo, z której możemy zboczyć i zwiedzić miejscowości: Rakowo i Krzęcin. Rakowo – (do zobaczenia: Kościół z kamienia polnego z wieżą dobudowaną w 1890 r. z barokowym wyposażeniem wnętrza. Pseudoklasycystyczny dworek z pocz. XX wieku). Krzęcin (do zobaczenia: kościół, podworski park (5,5 ha) z pomnikowymi drzewami). Na płn. – zach. od wsi położone są trzy niewielkie jeziora: Krzęcin (24 ha), dawniej nazywane Dworskim, Czyste (10 ha), dawniej nazywane Głębokim i Żeńsko (29 ha). Po powrocie na trasę – Objezierze – duża wieś położona między dwoma rynnowymi jeziorami: Bukowskim (61 ha) oraz jeziorem Objezierze (18 ha) (do zobaczenia: kościół murowany z kamienia i cegły z wieżą z 1825 r.). Z Objezierza koło remizy strażackiej wyruszamy w kierunku Chłopowa. Jest to wieś na przesmyku pomiędzy jeziorami Chłopowo (73 ha), a Kościelnym (18 ha). Do zobaczenia: barokowy kościół. Jadąc ulicą Bukową w stronę Rembusza, około 500 metrów za wsią znajduje się potężny dąb (obw. 735 cm), pomnik przyrody. Trzymając się trasy nr 2 można wrócić do Chłopowa i ulicą Leśną w kierunku Strzelec Krajeńskich, po około 2 km skręcamy zgodnie z ustawionym kamiennym drogowskazem na drogę leśną prowadzącą do Bobrówka. Dojeżdżamy do punktu czerpania wody, przy rozlewisku leśnym zwanym "Kanadą". Stąd rozciąga się ładny widok na rozlewisko – miejsce lęgowe dzikiego ptactwa (łabędź niemy, gęś gęgawa, żuraw) oraz siedlisko coraz częściej występujących bobrów. W średniowieczu w tym miejscu znajdowało się jezioro i wioska o nazwie Tarnowo. Została zniszczona podczas wojen w XV wieku. Z punktu czerpania wody jedziemy leśną drogą w kierunku południowym do drogi powiatowej Choszczno – Strzelce Krajeńskie i dalej drogą leśną do parkingu na granicy gminy, gdzie łączymy się z trasą nr 1<sup>44</sup>.

*Informacje uzyskane za pośrednictwem Urzędu Gminy Krzęcin.*

## Gmina Pełczyce

### 1. Położenie i ogólna charakterystyka gminy

Gmina Pełczyce położona jest w północno – wschodniej części Pojezierza Myśliborskiego, w południowej części województwa zachodniopomorskiego, w Powiecie Choszczeńskim. Od strony południowej graniczy z woj. lubuskim, od zachodu z gminą Barlinek. Granicę północną wyznaczają gminy Dolice i Choszczno, a wschodnią gmina Krzęcin. Pod względem obszarowym gmina plasuje się w środku miejsko-wiejskich gmin woj. zachodniopomorskiego; jej powierzchnia ewidencyjna wynosi około 200,8 km<sup>2</sup>. Gminę zamieszkuje około 7,5 tys. mieszkańców. Stanowi to 0,4% liczby ludności woj. zachodniopomorskiego oraz 15,7% liczby ludności Powiatu Choszczeńskiego.



Herb Miasta i Gminy Pełczyce

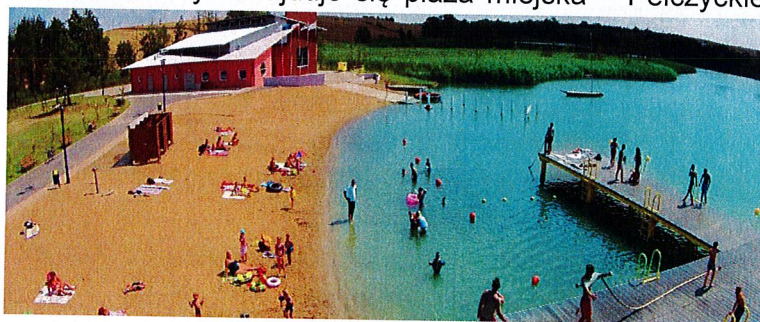
Gmina należy do grupy gmin miejsko – wiejskich, o średnio niskim zaludnieniu; na 1 km<sup>2</sup> przypada tu około 26 mieszkańców. Gminna sieć osadnicza wraz z niemal centralnie usytuowanym miastem Pełczyce (ok. 2 486

<sup>44</sup> [https://www.krzecin.pl/strona/menu/25\\_szlaki\\_rowerowe](https://www.krzecin.pl/strona/menu/25_szlaki_rowerowe)



mieszkańców) składa się z 21 miejscowości. Na terenie miasta są zlokalizowane władze i instytucje samorządowe gminy.

Gminę charakteryzuje brak, w znacznej części, wyraźnych granic naturalnych. Istotnym elementem krajobrazu gminy są wody. 21 jezior o łącznej powierzchni 500 ha to atrakcyjna oferta dla wędkarzy, miłośników sportów wodnych i plażowiczów. Pełczyce położone są między czterema jeziorami: Duży Pełcz, Mały Pełcz, Panieńskie i Krzywe, a w środku miasta jest jeszcze małe jeziorko Stawno. Do jeziora Panieńskiego przylegają tereny rekreacyjne z promenadą, parkiem, stadionem, plażą i malowniczą ścieżką zdrowia wokół jeziora. Nad jeziorem Stawno jest nowo zagospodarowany park z placem zabaw dla dzieci. Do terenów rekreacyjnych można także zaliczyć odnowiony Rynek Bursztynowy w centrum miasta. Szczególnym powodzeniem cieszy się jezioro Duży Pełcz o długości ok. 8 km. Na skraju jeziora przy wjeździe do Pełczyc znajduje się plaża miejska – Pełczyckie Centrum Rekreacji i Turystyki „Pełczanka”. W północno – zachodniej części gminy znajduje się malownicza dolina górnego biegu rzeki Płoni wypływającej z lasów koło Barlinka. Okolice wsi Laskówko, Niepołcko, Żydowo położone wśród wzgórz, wąwozów i stawów rybnych są najpiękniejszym zakątkiem gminy. Lasy położone głównie w południowej części gminy, to część Barlineckiego Parku Krajobrazowego. Myśliwi mogą tu zapolować na dzika, jelenia, sarnę oraz ptactwo wodne<sup>45</sup>.



Pełczyckie Centrum Rekreacji i Turystyki „PEŁCZANKA”;  
fot. UM Pełczyce

## 2. Historia miasta i gminy

Z lat 1230 – 1240 pochodzą pierwsze historyczne informacje o miejscowościach leżących na Ziemi Pełczyckiej (Terra Bernstein), świadczące o rozwiniętym już wówczas osadnictwie, jak i dążeniu władców do jego dalszej aktywizacji. Na przełomie lat 1279 i 1280, po wznowieniu walk pomorsko – brandenburskich, Pełczyce zostały opanowane przez margrabiów Ottona V, Ottona VII i Albrechta III. Ten ostatni w połowie 1298 r. sprzedał Ziemię Pełczycką swym kuzynom Ottonowi IV, Konradowi, Henrykowi i Janowi IV. Kolejnym władcą Pełczyc był od 1315 r. książę Otto I Szczeciński. W 1348 r. Barnim III Szczeciński nadał swej żonie Agnieszce w dożywocie jako wdowi majątek Ziemię Pełczycką. Bezpośrednio majątkiem tym zawiadywała rodzina Wedłów. Około 1414 r. Pełczyce znalazły się w rejestrze powinności lennych Zakonu Krzyżackiego. W latach 1468 – 1469 Ziemia Pełczycka stała się areną działań wojennych. W 1478 r. elektor brandenburski Albrecht zaatakował po raz kolejny Pomorze. Pełczyce zdobyto i spalono, zamek – twierdzę oraz mury miejskie z basztami zburzono. Do niewoli wzięto 30 szlachciców i 100 mieszczan. Ten ponury akord średniowiecznych dziejów Pełczyc dopełniła święta inkwizycja. W 1537 r. zreformowano zakon cystersów (w Pełczycach istniał klasztor żeński tego zakonu). Ich dobra oddano w zarząd rodzinie Waldowów, a w 1571 r. na własność. We wschodniej stronie Starego Miasta wzniesli oni nowy zamek. Nie liczenie się z przywilejami miast, ucisk feudalny, a ponadto wielkie pożary 1568 i 1575 r. wywołały powstanie mieszczan w 1576 r.

<sup>45</sup> <https://www.pelczyce.pl/home/o-gminie>



Walka z Waldowami zakończyła się dopiero w 1729 r. z chwilą wykupienia dóbr i dołączenia ich do domeny królewskiej w Dolicach. W 1812 r. zniesiono również zwierzchnią władzę sądowniczą Waldowów nad miastem. Grunta domeny włączone zostały do miasta dopiero w 1929 r. Na początku lutego 1945 r. Pełczyce (Bernstein) zostały zajęte przez wojska radzieckie. Liczba ludności w Pełczycach: w 1939 – 2 581, w 1946 – 1 712, 1970 – 2 178, 1988 – 2 537, 2003 – 2 824. Od 1816 r. Pełczyce wchodziły w skład pow. Myśliborskiego. Obecnie położone są w Powiecie Choszczeńskim w woj. zachodniopomorskim<sup>46</sup>.

### 3. Obiekty zabytkowe

Obiekty historyczne i dziedzictwa kulturowego pełnią wysoką funkcję społeczno – kulturową oraz są dowodem na unikatowość historii i tożsamości kulturowej danej miejscowości. Obiekty oraz obszary o wyraźnych walorach zabytkowych i artystycznych, które zachowały się do dziś w miejscowości Pełczyce:

#### a) Obiekty kultury sakralnej:

- Kościół kamienno – murowany z XIII wieku przebudowywany w XV wieku oraz w I ćwierćwieczu XVIII wieku, nadając mu plan krzyża greckiego i wznosząc cztery barokowe szczyty. W 1729 r. wzniesiono szachulcową wieżę nad częścią zachodnią oraz przebudowano wnętrze;
- Cmentarz komunalny – z kaplicą cmentarną z XIX/XX wieku;
- Klasztor pocysterski – z poł. XIV wieku – pozostałości poklasztorne w postaci przebudowanego w XVI wieku skrzydła zachodniego wraz z zespołem pofolwarczym z XVI wieku zostały wpisane do rejestru zabytków;

#### b) Obiekty historycznej zabudowy miasta:

- Ratusz – 1792 r., na narożniku wschodniej pierzei rynku nowomiejskiego, a lokalizacja taka była konsekwencją zabudowania północnej połaci starego rynku blokiem budynków, zwróconych frontem do nowoutworzonej ulicy, łączącej obydwie miasta. To zasadnicze przekształcenie urbanistyczne Pełczyc nastąpiło w końcu XVIII wieku. Obecna siedziba Urzędu Miasta i Gminy wzniesiona została w okresie międzywojennym, najpewniej w latach 20-tych XX wieku. Ten dwukondygnacyjny obiekt nawiązuje skalą i charakterem bryły do dawnej, szachulcowej zabudowy miejskiej Pełczyc<sup>47</sup>.
- Struktura zabudowy dawnego Starego Miasta – byłe grodzisko z XI – XII wieku, z byłym wzgórzem zamkowym, kościołem i cmentarzem;
- Budynek mieszkalno – usługowy przy ul. Armii Polskiej 18. Dom wzniesiony został prawdopodobnie pod koniec XIX wieku (1896 r.), o czym może świadczyć jedna z dat umieszczona w ścianie ganku. Datowanie obiektu oparto głównie na analizie cech konstrukcyjnych i stylowych: ściany z maszynowej cegły ceramicznej, stropy ceramiczne (odcinkowe Kleina) oraz drewniane ze ślepą podłogą, więźba krokwiowo – płatwiowa ze stolcami (o mechanicznej obróbce budulca) oraz historyzujący wystrój fasady, charakterystyczny dla kamienic z przełomu XIX/XX wieku. Jest to budynek dwukondygnacyjny, 5-osiowy, nakryty płaskim dachem 2-spadowym, podpiwniczony o historyzującym wystroju fasady, a także jednorodnej formie pozostałych elewacji. W sensie architektonicznym obiekt nawiązuje do miejskich kamienic;

<sup>46</sup> <https://www.pelczyce.pl/turystyka-w-pelczycach/historia>

<sup>47</sup> A. Czachorowski, wykaz zabytków Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie.



- Plebania, dawna szkoła – obiekt pierwotnie pełnił funkcję szkoły i jest najprawdopodobniej tym budynkiem, o którym wspominają źródła z 1851 r. Zachowane pierwotne rozplanowanie wnętrza budynku potwierdza również dawną funkcję tego obiektu. Budynek wzniesiony został w stylu neogotyckim; charakteryzuje się on staranną kompozycją i mnogością detalu architektonicznego<sup>48</sup>.
- c) Obiekty folwarczne:
  - Zespoły zabudowy dawnych folwarków – przyklasztorne przy ul. Starogrodzkiej, przy ul. Kościuszki i Pionierów oraz byłego folwarku Klukowo (ul. Kościuszki).
- d) Stanowiska archeologiczne, jako zabytki kultury materialnej i nieodłączny składnik krajobrazu, pełnią istotną rolę historyczno – kulturową. W gminie Pełczyce wyróżniamy następujące obiekty archeologiczne:
  - 1 grodzisko;
  - 1 założenie miejskie;
  - 19 zarejestrowanych stanowisk archeologicznych;
  - 2 osady;
  - 4 punkty osadnicze;
  - 17 śladów osadniczych;

#### 4. Przyroda i ochrona środowiska

##### Klimat

Warunki klimatyczne są typowe dla północno – zachodniej Polski. Panuje tu klimat umiarkowany o najwyraźniejszych w kraju cechach morskich. Analiza danych meteorologicznych wskazuje, że temperatury średnio-miesięczne poniżej zera występują w styczniu i lutym. Wiosny są na ogół spóźnione oraz chłodne i dopiero w maju temperatura zaczyna rosnąć. Lata nie należą do gorących a jesień jest długa i ciepła. Z uwagi na bliskość i zasobność zbiorników wodnych oraz dużą powierzchnię lasów klimat wykazuje dużą wilgotność powietrza.

##### Geologia i geomorfologia

Podłoże Gminy Pełczyce stanowi część rozległego basenu sedymentacji Niecki Szczecińskiej, w którym zalegają utwory wielu epok geologicznych. W wyniku co najmniej trzykrotnego ochłodzenia klimatu na tym obszarze, a co za tym idzie napłynięcia lądolodu, powstała dzisiejsza rzeźba Gminy, jak i obszaru Powiatu Choszczeńskiego. Głównymi rysami rzeźby na terenie gminy jest ciąg moren czołowych, obszary wysoczyzn morenowych oraz pradolin, dolin i zastoisk. W krajobrazie gminy dominuje krajobraz młodoglacjalny z dużą ilością zagłębień bezodpływowych i jezior związanych z procesem zanikania okresu lodowcowego, dawne rynny odpływowe wód lodowcowych oraz zagłębienia zajęły liczne zbiorniki wodne, które podnoszą piękno krajobrazu. W rzeźbie analizowanego obszaru można wyróżnić strefę pagórków moreny czołowej o niezwyklej różnorodności form morfologicznych.

W bezpośrednim sąsiedztwie wzgórz morenowo-czołowych znajduje się falista i pagórkowata wysoczyzna morenowa, wznosząca się od około 60 do 90 m n.p.m.

---

<sup>48</sup> Tamże.

## Obszary zasobowe

Jedynie udokumentowane złoża kruszywa naturalnego – Chrapowo nr 1Z – jest częściowo wyeksploatowane, a jego poszerzenie i dalsza eksploatacja wymagałaby rekultywacji części starej wyrobiska i ekspansji na obszar zalesiony. Ponadto, złoża to usytuowane jest w obszarze prawnie chronionym, tak więc wznowienie eksploatacji wymagałoby stosownych koncesji.

## Hydrografia

Jednym z ważniejszych bogactw naturalnych, decydujących o rozwoju regionalnym, są zasoby wód podziemnych. Na terenie Gminy Pełczyce, w jej centralnej i południowo-zachodniej części, na głębokości ok. 50 m, znajduje się fragment zbiornika wód podziemnych – „Barlinek S-7” – wody tego zbiornika zostały zaliczone do klasy I-b.

## Fauna i flora

Na terenie gminy udokumentowano występowanie 610 taksonów roślin naczyniowych; w obrębie rozpoznanej flory stwierdzono 110 gatunków chronionych – zagrożonych i rzadkich, w tym 12 gatunków objętych ochroną ścisłą. Stan zasobów florystycznych w porównaniu z innymi obszarami o podobnych cechach przyrodniczych, należy sklasyfikować jako średni lub słaby.

Inwentaryzacja faunistyczna Gminy Pełczyce pozwoliła na stwierdzenie obecności 24 gatunków ryb, 11 – płazów, 5 – gadów, 130 – ptaków oraz 35 – ssaków. Stwierdzono również występowanie co najmniej 1 gatunku bezkręgowców i 6 kręgowców z Europejskiej Czerwonej Listy Zwierząt, co świadczy o średnich walorach biocenotycznych omawianego obszaru.

## 5. Obszary i obiekty chronione

Znaczna część obszaru Gminy Pełczyce posiada duże walory przyrodnicze oraz reprezentatywne dla kontynentu ekosystemy, wpisując się tym samym w obszary węzłowe sieci ECONET o randze międzynarodowej, oraz Europejską Sieć Ekologiczną Natura 2000. Miasto Pełczyce znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów chronionych. Ponadto, na terenie gminy istnieje wiele chronionych obiektów przestrzennych powołanych na podstawie ustawy o ochronie przyrody. Wytyczono je zgodnie z założeniami Konwencji o różnorodności biologicznej. Do obszarów chronionych należą:

- Barlinecki Park Krajobrazowy. Obszar chroniony parku obejmuje krańcowe tereny północno – zachodnie gminy Pełczyce. W skład obszaru chronionego wchodzi dolina rzeki Płoni o powierzchni 573,85 ha, czyli 11 % powierzchni gminy, oraz otulina parku, która obejmuje grunty wsi Jagów, Chrapowo, Łyskowo, Sarnik, Niesporowice. W dolinie rzeki Płoni znajduje się kompleks torfowiskowy, w strefie ochronnej parku znajdują się siedliska borowe, malownicze jeziora oraz pomniki przyrody;
- Obszar Chronionego Krajobrazu „C” Barlinek, którego teren urozmaicony jest licznymi bezodpływowymi jeziorami i rynnami polodowcowymi. Do czynników nadających temu obszarowi wysokie walory krajobrazowe należą:
  - doliny rzeczne,
  - niewielkie oczka jeziorek śródpolnych,
  - stawy rybne,
  - rozległe połacie łąk i pól uprawnych,



- obiekty zabytkowe, parki wiejskie.
- Rezerwat przyrody „Łęgi źródliskowe pod Chrapowem”. Przedmiotem ochrony jest kompleks krajobrazowy z aktywnymi źródłiskami, wiszącymi torfowiskami źródliskowymi, żyznymi lasami jesionowymi i źródliskowymi łąkami. Chroniony obszar to fragment zbocza i terasy dennej doliny Płoni; liczne populacje roślin chronionych, zagrożonych i rzadkich oraz zróżnicowane zbiorowiska leśne;

#### Pomniki przyrody

Pomniki przyrody są to głównie pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, krajobrazowej lub historyczno – pamiątkowej, a zwłaszcza okazałych rozmiarów drzewa i krzewy, źródła, głązy narzutowe. Wg informacji zawartych w Programie Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Pełczyce na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017, na obszarze Gminy zlokalizowanych jest 29 obiektów, które zostały ustanowione jako pomniki przyrody.

#### Obszary chronione na terenie Gminy Pełczyce:

- Obszary Natury 2000 „Dolina Płoni i jezioro Miedwie”, „Lasy Puszczy nad Drawą”,
- Obszar Chronionego Krajobrazu „C” Barlinek,
- projektowany „Ostoja Barlinecka” (niewielki fragment),

#### 6. Komunikacja

Podstawowy układ drogowy Gminy Pełczyce stanowią droga wojewódzka nr 151 relacji Świdwin - Choszczno – Pełczyce – Barlinek – Gorzów Wielkopolski (jej długość na terenie gminy wynosi 14 km), drogi powiatowe o łącznej długości 98,591 km oraz drogi gminne, które ułatwiają połączenia między sołectwami, miejscowościami a ośrodkiem centralnym i umożliwiają dojazd do miejsca pracy – ich łączna długość wynosi 70,7 km.

#### 7. Edukacja

Na terenie Gminy Pełczyce funkcjonuje 5 placówek edukacyjnych, które swoim zasięgiem obejmują następujące miejscowości:

- Szkoła Podstawowa w Lubianie: Lubiana, Lubianka, Boguszyny, Brzyczno, Bukwica, Nadarzyn, Płotno, Sułkowo, Przekolno;
- Szkoła Podstawowa im. I Dywizji im. T. Kościuszki w Chrapowie: Chrapowo, Jagów, Niesporowice, Sarnik, Łyskowo, Wierzchno;
- Szkoła Podstawowa w Będargowie: Ługowo, Krzynki, Jarosławsko, Będargowiec, Przekolno, Będargowo;
- Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Pełczycach: Pełczyce, Wierzchno, Łyskowo, Sarnik, Niesporowice, Trzęsacz, Będargowo, Będargowiec, Jarosławsko, Krzynki, Ługowo, Jagów, Chrapowo, Bolewice;
- Miejsko-Gminne Przedszkole w Pełczycach oraz Żłobek Miejski w Pełczycach: Pełczyce, Krzynki, Bolewice, Lubianka, Będargowo, Trzęsacz, Brzyczno, Jagów, Przekolno, Sarnik, Płotno.

#### 8. Kultura

Na terenie Gminy Pełczyce główną działalność kulturalną prowadzi i koordynuje Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury w Pełczycach. M-GOK odpowiada za współorganizację



lokalnych imprez kulturalno – sportowych, imprez okolicznościowych oraz podejmuje działania zmierzające do aktywizacji lokalnych środowisk w sferze kulturalnej i edukacyjnej.

Na placówkę składają się: świetlice wiejskie, pracownie prowadzące działalność: plastyczną, artystyczną muzyczno – wokalną, sekcję żeglarską i koła zainteresowań, sala kinowo – widowiskowa na 200 miejsc. Dodatkowo w piwnicy obiektu powstała Izba Historyczna, zorganizowana i prowadzona przez Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Pełczyckiej.

W bibliotekach, które spełniają istotną rolę w zakresie edukacji i kultury, organizuje się różnego rodzaju imprezy kulturalne i prowadzi szeroką współpracę ze społecznością lokalną wszystkich generacji. Biblioteki współpracują również ze szkołami, radami sołectkami czy kołami kół gospodyń wiejskich. Dość często biblioteki pełnią funkcję domu kultury, skupiając wokół siebie istotną część oferty kulturalnej Gminy.

Na terenie Gminy Pełczyce funkcjonuje Miejsko – Gminna Biblioteka Publiczna, w której skład wchodzi 6 placówek bibliotecznych, dysponujących księgozbiorem 47 tys. woluminów.

Ważną rolę w życiu kulturalnym Gminy odgrywają Ochotnicze Straże Pożarne, zlokalizowane w miejscowościach: Pełczyce, Płotno, Będargowo, Boguszyny. Członkowie OSP w poszczególnych miejscowościach są niejednokrotnie zapraszani do udziału w organizacji imprez okolicznościowych, sprawując jednocześnie pieczę nad zapewnieniem ładu, porządku i bezpieczeństwa uczestnikom tych imprez.

## 9. Sport

Na terenie Miasta i Gminy Pełczyce działa kilka klubów sportowych:

- Klub Żeglarski "Sztaksel" – założony w 1996 r. w Pełczycach. Klub posiada własny sprzęt, a zajęcia na wodzie odbywają się na przystani nad jeziorem Duży Pełcz;
- Uczniowski Klub Sportowy "SPRINT" – działa przy szkole podstawowej w Pełczycach, zrzesza głównie uczniów trenujących lekkoatletykę; członkowie klubu specjalizują się w długodystansowych biegach na orientację.
- W 5 miejscowościach gminy funkcjonują kluby piłkarskie. Są to: „Kłos” Pełczyce, „Pomorzanka” Jarosławsko, „Skrzydłaci” Będargowo, „Ina” Nadarzyn, „Strzała” Płotno.

Infrastrukturę sportową w Gminie Pełczyce tworzą:

- stadion miejski w Pełczycach,
- sale gimnastyczne przy szkołach podstawowych wraz z boiskami przyszkolnymi,
- kompleks boisk do gier zespołowych, powstały w ramach rządowego programu „Moje Boisko – Orlik 2012” w Przekolnie, Chrapowie i Jarosławsku,
- boiska wielofunkcyjne w Będargowie, Boguszynach i Sarniku.

## 10. Turystyka

Walory przyrodniczo – krajobrazowe gminy sprzyjają rozwojowi eko – agroturystyki oraz różnych form turystyki aktywnej i kwalifikowanej: pieszej, wodnej, w tym szczególnie kajakowej, konnej i rowerowej. Przez całą Gminę Pełczyce przebiega ścieżka rowerowa, którą możemy dostać się zarówno do Barlinka jak i Choszczna.



Oprócz zabytków miasta Pelczyce opisanych na stronach 61 – 62, turystyce krajoznawczej i kulturowej sprzyjają też:

- Szlak cysterski - w roku 1990, w ramach przygotowań do 900 rocznicy powstania zakonu cystersów (1998), Rada Europy podjęła decyzję o utworzeniu szlaku turystycznego drogami zakonu cystersów w ramach międzynarodowego programu „europejskich dróg kulturowych”. W 2005 roku na terenie wzgórze klasztorne w Bierzwniku odbyło się Ogólnopolskie Forum Gmin Cysterskich, gdzie spotkali się przedstawiciele wszystkich ośrodków cysterskich i pocysterskich w Polsce, a także reprezentanci ośrodków z Niemiec. Podjęto wówczas wiele ważnych ustaleń dotyczących szlaku cysterskiego przebiegającego przez Pelczyce.
- Obiekty rezydencjonalne – na terenie gminy zachowały się dwory i pałace w otoczeniu parków podworskich, w tym najstarsze: Boguszyny (dwór z drugiej poł. XVIII wieku), Płotno (dwór ryglowo-murowany z XVIII wieku), Przekolno (XVIII wiek) i Jagów (początek XIX wieku); większość obiektów pochodzi z XIX i początku XX wieku: Będargowiec, Będargowo, Bolewice, Brzyczno, Bukwica, Krzynki (2 dwory), Lubiana (okazały pałac z około 1900 r.), Lubianka, Nadarzyn (znakomity przykład pałacu o stylistyce neogotyckiej), Niesporowice, Płotno (pałac z końca XIX wieku), Sarnik (ruina okazałego pałacu 1898 r.), Wierzchno (dwór wraz z parkiem dworskim)

Atutem gminy jest położenie w strefie tranzytowej pomiędzy południem kraju a Pomorzem i środkowym wybrzeżem Morza Bałtyckiego oraz Brandenburgią a północno – zachodnią częścią Polski. Stąd na terenie gminy mogą rozwijać się funkcje obsługowe dla tego ruchu tranzytowego.

*Informacje uzyskane za pośrednictwem Urzędu Miejskiego w Pelczycach.*

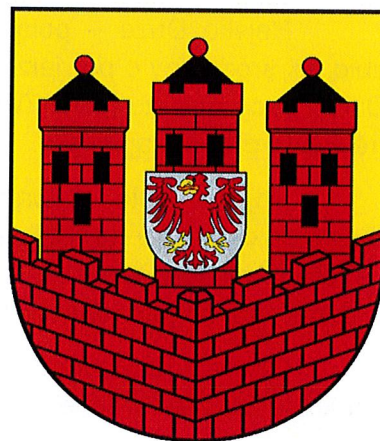
## Gmina Recz

### 1. Położenie i ogólna charakterystyka gminy

Gmina położona jest na Pojezierzu Ińskim, w południowej części województwa zachodniopomorskiego, w Powiecie Choszczeńskim, wśród wzgórz nad rzeką Iną. Na jej terenie krzyżują się ważne szlaki komunikacyjne: drogi krajowej nr 10 (Szczecin – Płońsk) oraz drogi wojewódzkiej nr 151 (Gorzów Wlkp.– Świdwin). Przez gminę przebiega linia kolejowa Szczecin – Piła. Najbliższymi większymi ośrodkami miejskimi są: Stargard i Choszczno<sup>49</sup>.

Gmina Recz zajmuje powierzchnię 180,35 km<sup>2</sup>, z czego powierzchnia miasta Recz to ok. 12 km<sup>2</sup>. Zamieszkuje ją 5 211 osób (stan na dzień 31.12.2020 r.), co daje średnią gęstość zaludnienia 28,89 osoby/km<sup>2</sup>. Gmina podzielona jest administracyjnie na 15 sołectw, w których znajdują się 23 miejscowości, oraz jedno miasto – Recz.

Dominującą formę ukształtowania powierzchni gminy stanowi wysoczyzna morenowa wyniesiona do wysokości 120 m n.p.m. W środkowej części obszaru gminy występuje rynna



Herb Miasta i Gminy Recz

<sup>49</sup> <https://www.recz.pl/strony/menu/9.dhtml>



polodowcowa rzeki „Iny” wypełniona utworami organicznymi i piaskami. Ukształtowanie terenu nie stwarza problemów w zagospodarowaniu obszarów gminy i sprzyja rozwojowi rolnictwa i osadnictwa.

Sieć hydrograficzną wód powierzchniowych tworzą dopływy Drawy, rzeka Ina, Stobnica (na granicy z gminą Choszczno) oraz niewielkie jeziora, ciekii podstawowe i rowy. Podstawowym ciekim na terenie gminy jest rzeka Ina stanowiąca największy dopływ rzeki Odry w granicach województwa zachodniopomorskiego. Jej źródła znajdują się na Pojezierzu Ińskim w rejonie miejscowości Ciemnik. Odcinek o długości ok. 18 km znajduje się w obrębie Gminy Recz, co stanowi 14% całkowitej długości tej rzeki.

Drugą, co do wielkości rzeką przepływającą przez Gminę Recz jest Stobnica. Poza wymienionymi głównymi ciekami na terenie gminy znajdują się kilka mniejszych cieków i kanałów. Większe spośród nich to: Kanał Słutowo (Reczanka), Kanał Sicko, Kanał Żeliszewo, Bagnica oraz Kanał Recz. Największym z istniejących na terenie gminy zbiorników wodnych jest Kraśnik Duży, a najgłębszym Cedynia (Żeliszewo).

Cedynia (Żeliszewo) to jezioro o powierzchni 11,69 ha i średniej głębokości 24 m. Od strony wsi Żeliszewo znajduje się małe, wąskie kąpielisko. Poza tym miejscem brzegi jeziora są bardzo zabagnione i mało dostępne. Dzierżawcą obiektu jest PZW.

Kraśnik Duży to jezioro o powierzchni 17,38 ha. Zbiornik ten nie nadaje się do użytkowania rekreacyjnego, jednak niedostępne, podmokłe tereny obrosnięte roślinnością bagienną stwarzają wspaniałą ostoje dla zwierząt i stanowią swoisty rezerwat rzadkich gatunków zarówno flory jak i fauny.

Kraśnik Mały – jezioro o powierzchni 7,77 ha, w znacznej części zarośnięte roślinnością zanurzoną, brzegi mało dostępne. Należy do obszaru, który jest cenny przyrodniczo.

Rajsko Duże – połączone jest wąskim kanałem z jeziorem Rajsko Małe. Jest to zbiornik śródpolny o powierzchni 6,02 ha, znajdujący się w tej samej rynnie, co Rajsko Małe. Dzierżawcą obiektu jest PZW. W północno – wschodniej części tego zbiornika znajduje się trawiasta plaża i kąpielisko.

Rajsko Małe – wąskie, rynnowe jezioro zorientowane na północ – południe o powierzchni 4,10 ha. Dzierżawcą obiektu jest PZW. Brzegi jeziora są bardzo zakrzaczone i strome. Występują tu liczne źródłiska. Jezioro nadaje się w zasadzie do wędkarstwa i w ten właśnie sposób jest użytkowane.

Oprócz naturalnych zbiorników wodnych na terenie gminy znajdują się także sztuczne zbiorniki wodne – stawy rybne będące jednocześnie zbiornikami retencyjnymi wód.

## 2. Historia Miasta i Gminy

Najstarszą wzmiankę o Reczu zawiera dokument z 1269 r., w którym pada nazwa „Rez”, natomiast za datę założenia miasta przyjmuje się 1284 – 1285 r. Późniejsza nazwa Recz pochodzi prawdopodobnie od słowiańskiego słowa oznaczającego miejsce nad rzeką. Przez stulecia miasto nosiło nazwę „Reetz”. W latach 1945 – 1946 obowiązywała nazwa „Rzeczyca”, zmieniona następnie na „Recz Pomorski”.

Z czasem określenie „pomorski” wyszło z użycia. We wczesnym średniowieczu był tu słowiański ogród i osada targowa na podgrodziu. W 1657 r. podczas wojny polsko



– szwedzkiej Recz zdobyli Polacy pod wodzą Stefana Czarnieckiego. W połowie XIX wieku miasto było lokalnym ośrodkiem handlowym dla rolniczego zaplecza, a także niewielkim ośrodkiem sukiennictwa. W 1939 r. liczyło 3 600 mieszkańców. W 1945 roku miała tu miejsce bitwa czołgów, w wyniku której miasto zostało zniszczone w około 70%.

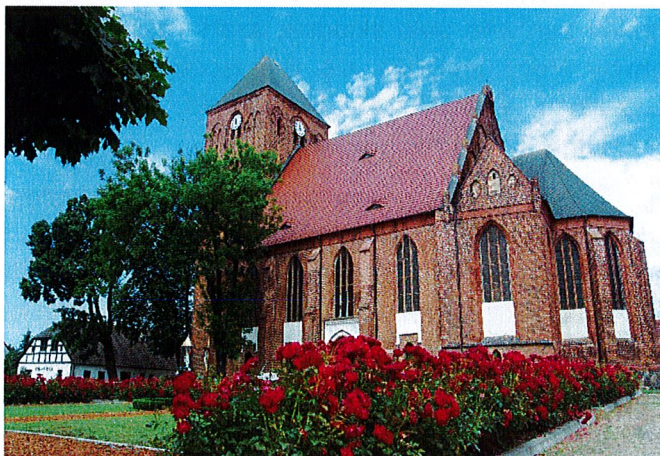
Recz zachował układ średniowiecznego miasta o owalnym zarysie i jest do dzisiaj w większości opasany murem obronnym z kamieni polnych, zbudowanym w XIV – XV wieku, którego grubość wynosi 1,10 – 1,20 m. Najwyższa zachowana jego wysokość to 5 m<sup>50</sup>.

Recz leży na historycznym szlaku zwanym „Szlakiem cysterskim”. W 1294 r. osiadły tutaj cysterki na wzgórzu zwanym dzisiaj „Wzgórzem Klasztorным”. Do tego międzynarodowego „Szlaku Cysterskiego” należą także: Bierzwnik, Pełczyce, Marianowo, Kołbacz oraz Koszalin<sup>51</sup>.

### 3. Obiekty zabytkowe

W zakresie problematyki związanej z ochroną zabytków Recz posiada szczegółowe opracowanie pt. „Studium Krajobrazu Kulturowego Miasta i Gminy Recz” sporządzone w 2003 r. Najcenniejszymi elementami historycznego krajobrazu kulturowego Gminy Recz są: średniowieczne układy przestrzenne (placowe – owalnice, wielodrożnice, ulicówki); zabytkowe kościoły – murowane (kamienne i ceglane), wznoszone w okresie koniec XIII – druga połowa XIV wieku, reprezentujące różne style (od gotyku, po neogotyki i formy neostylowe), otoczone cmentarzami; założenia rezydencjonalno – parkowe i XIX – wieczne, ale z licznymi ubytkami obiektów dworskich lub pałacowych; zespoły pofolwarczne, stanowiące integralny element założeń dworsko – parkowych, a także samodzielne folwarki, typowe dla miejscowego krajobrazu historycznego; przemysł i technika – młyny (obecnie nieczynne), zespoły kolejowe i gorzelnie.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków: teren Starego Miasta, kamieniczka przy Rynku, organistówka, obwarowania miejskie wraz z basztami Drawieńską i Choszczeńską oraz kościół pw. Chrystusa Króla w Reczu, kościół filialny pw. Św. Józefa w Lubieniowie, kościół filialny pw. Niepokalanego Serca NMP w Pomieniu, pałac w Pomieniu, kaplica cmentarna w Pomieniu, zespół zabudowy folwarcznej z podwórzem gospodarczym w Pomieniu, Kościół Miłosierdzia Bożego wraz z cmentarzem w Sicku, kościół filialny pw. Przemienienia Pańskiego wraz z cmentarzem przykościelnym w Słutowie, kościół pw. św. Józefa w Sokolińcu wraz z cmentarzem przykościelnym, kościół pw.



Kościół parafialny w Reczu pw. Chrystusa Króla;  
fot. UM Recz

<sup>50</sup> Recz – widok z lotu ptaka; fot. B. Semanycz; <https://recz.tv-polska.eu/film/391493-recz-z-drona>

<sup>51</sup> <https://www.recz.pl/strony/menu/10.dhtml>



Najświętszej Maryi Panny w Żeliszewie, ruiny kościoła w Nętkowie wraz z cmentarzem przykościelnym, pałac, park dworski i folwark w Sokolińcu, ruina kościoła w Suliborku, kościół pw. św. Wojciecha wraz z cmentarzem przykościelnym w Suliborzu.

#### 4. Przyroda i ochrona środowiska

Krajobraz Gminy Recz jest zróżnicowany. Teren gminy poprzecinany jest licznymi wzniesieniami i pagórkami, co znacznie urozmaica krajobraz. Sieć rzeczna jest słabo rozbudowana, jednak występują na terenie gminy drobne ciek wodne i źródła, które urozmaicają ekosystemy leśne.

W krajobrazie gminy, szczególnie wokół miasta Recz, występują liczne stawy, których głównym przeznaczeniem jest hodowla ryb. Jednak pomimo tej podstawowej funkcji stawy hodowlane stanowią ostoje zwierząt oraz stają się elementem urozmaicającym krajobraz gminy.

Gmina ma charakter rolniczy, jednak ponad 34,9% powierzchni gminy ma charakter leśny, co znacznie zwiększa jej atrakcyjność pod względem ekologicznym i turystycznym. Niekwestionowanym bogactwem krajobrazowym gminy jest istniejący na jej obszarze rezerwat „Grądowe Zbocze”, objęty prawną ochroną przyrody. Doskonałym uzupełnieniem walorów przyrodniczych gminy Recz jest występowanie licznych zabytków kultury materialnej. Walory przyrodnicze i kulturalne gminy wraz z właściwą promocją regionu mogą zapewnić istotny rozwój turystyki na tym obszarze.

Obszar gminy charakteryzuje się dużą różnorodnością siedlisk, których różnorodność roślinną tworzą: nasadzenia drzew, szczególnie aleje lipowe w Pomieniu, Lubieniowie, Grabowcu, jesionowa w Lubieniowie, kasztanowe w Lubieniowie, Nętkowie, Grabowcu i Sokolińcu, klonowa i klonowo – lipowa w miejscowości Nętkowo oraz dębowa w Wielgoszczy i Suliborzu (szpaler).

Parki, aleje oraz inne formy zadrzewienia stanowią wartościowy element krajobrazu gminy zarówno jako składnik szaty roślinnej jak i część zasobów kulturowych. Na terenie gminy Recz znajduje się 8 zespołów parkowych w Suliborzu, Lubieniowie, Rybakach, Sokolińcu, Wielgoszczy, Pamięcinie, Pomieniu i Słutowie. Parki te zostały założone na przełomie XVIII i XIX wieku.

Na terenie gminy praktycznie nie występują siedliska naturalne. Około 3 700 ha użytków rolnych gminy objęte jest melioracjami, a w wielu miejscach powstały sztuczne zbiorniki – stawy hodowlane. Pomimo tego omawiany obszar jest przyjazny faunie, a przede wszystkim kręgowcom, które wykorzystują siedliska powstałe w dobrze zharmonizowanym krajobrazie rolniczym – stawy rybne i kompleksy łąk. Lasy i zadrzewienia rozproszone kępowo w dolinach rzecznych tworzą korzystny układ lokalnych korytarzy ekologicznych. Wartości faunistyczne gminy związane są z siedliskami przekształconymi gdzie prowadzona jest gospodarka rybacka, takimi jednak metodami, które umożliwiają funkcjonowanie wielu dzikim gatunkom zwierząt. Bogaty skład herpetofauny i awifauny gmina Recz zawdzięcza stawom rybnym i kompleksom łąkarskim.

Na podstawie wykonanej w 2003 r. waloryzacji przyrodniczej gminy Recz stwierdzono bytowanie co najmniej 1 gatunku bezkręgowca i 10 gatunków kręgowców z Europejskiej Czerwonej Listy Zwierząt oraz 24 kręgowców z Polskiej Czerwonej Listy Zwierząt. Świadczy to o średnich walorach biocenotycznych tego obszaru. Ogółem



stwierdzono występowanie na obszarze Gminy Recz następujące ilości gatunków kręgowców: kręgowce (1), ryby (19), płazy (12), gady (6), ptaki (233), ssaki (40). Ponadto na terenie gminy stwierdza się występowanie wydr oraz bobrów.

Wyniki inwentaryzacji przyrodniczej pozwalają na stwierdzenie, że na obszarze gminy Recz istnieją 4 strefy ważne dla fauny jako miejsca rozrodu i stałego przebywania, a także jako szlaki migracji (korytarze ekologiczne). Są to strefy faunistyczne mające istotne znaczenie dla bytowania ryb, płazów, gadów, ptaków i ssaków: lasy leśnictwa Błotno (nadleśnictwo Dobrzany) wraz z przyległymi polami i kępami zadrzewień, które stanowią ostoje lęgowe: orła bielika, orlika krzykliwego, bociana czarnego. Lęgowiska ptaków wodno – błotnych na Stawach Bytowskich i jez. Kurhany, zwierzyna łowna. Lasy pomiędzy Słutowem, Głębokim a Suliborzem w nadleśnictwie Drawno – ostoja zwierzyny łownej, teren żerowiskowy bielików i rybołówów. Fragment Puszczy Drawskiej w granicy gminy – ostoja zwierzyny. Obszar lęgowy orlika krzykliwego, bociana czarnego i innych ptaków drapieżnych, zwierzyna łowna. Dolina Iny – ostoja i korytarz ekologiczny – derkacza, orła bielika, orlika krzykliwego, herpetofauny, wydry.

#### 5. Obszary i obiekty chronione

Na terenie gminy Recz znajdują się obiekty prawnie chronione, którymi zgodnie z ustawą o ochronie przyrody są: obszary Natury 2000, obszar chronionego krajobrazu, rezerwat przyrody, użytki ekologiczne i pomniki przyrody.

Do granic administracyjnych miasta przylega ustanowiony w 1996 rezerwat „Grądowe Zbocze” o powierzchni 33,28 ha. Rodzaj rezerwatu przyrody – florystyczny z zakresem ochrony obejmującym runo wraz z podrostem, podszytem i drzewostanem. Jest to teren szczególnie atrakcyjny od strony krajobrazowej i botanicznej posiadający rzadkie w regionie i kraju rośliny: czosnek niedźwiedzi, obrazki plamiste, trzy gatunki kokoryczy: pusta, wątła i pełna, kopytnik pospolity, fiołek przedziwny, fiołek biały, rzadki na zachodzie Polski bniec czerwony oraz jeden z największych grzybów świata purchawica olbrzymia.

Na terenie gminy istnieje 6 pomników przyrody, obecnie posiadają status prawny wg zarządzenia Wojewody Zachodniopomorskiego. Pomniki przyrody funkcjonujące na terenie gminy Recz to pojedyncze drzewa oraz grupy drzew.

Obszary chronionego krajobrazu obejmują ponad 65% powierzchni gminy, ale w projektach założono wyłączenia z obszarów chronionego krajobrazu fragmentów terenów zabudowanych i przewidzianych do przekształcenia w rejonie Recza, drogi krajowej nr 10 oraz powiększenia na fragmentach ciągów korytarzy ekologicznych, oraz śródleśnego torfowiska. Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 jest wyznaczana na europejskim terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej w celu ochrony siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem.

Polska, w ramach procesu integracji z Unią Europejską, została zobowiązana do wyznaczenia na swoim terytorium sieci obszarów Natura 2000 na podstawie kryteriów określonych dla wszystkich krajów członkowskich w Dyrektywie Siedliskowej i Ptasiej.

W ramach tego etapu zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska wyznaczony został obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 o kodzie PLB 320008 – Ostoja Ińska. Do obszaru Natura 2000 została też włączona ostoja siedliskowa „Dolina Iny koło Recza” oraz „Uroczyńska Puszczy Drawskiej”, a także obszar specjalnej ochrony ptaków „Lasy



Puszczy Nad Drawą”. Utworzenie obszarów Natura 2000 wiąże się z pewnymi ograniczeniami inwestycyjnymi na tych obszarach.

## 6. Komunikacja

Układ komunikacyjny w gminie Recz tworzą: droga krajowa, wojewódzka oraz drogi powiatowe i gminne. Zasadnicze znaczenie dla zewnętrznego powiązania miejscowości ma droga krajowa nr 10 Szczecin – Płońsk oraz droga wojewódzka nr 151 Gorzów – Świdwin (Ińsko).

## 7. Edukacja

Na terenie gminy funkcjonują dwie placówki oświatowe, obie w Reczu – Szkoła Podstawowa i Przedszkole Miejskie. Szkoła posiada własne boisko sportowe, halę sportową oraz kompleks boisk Orlik 2012. Absolwenci szkoły kontynuują naukę w szkołach średnich – głównie w Choszcznie, Kaliszu Pomorskim i Stargardzie.



Szkoła Podstawowa im. Stefana Czarnieckiego w Reczu;  
<https://pomorzeczachodnie.travel/Miejscowosc/a,2903/Recz>

## 8. Kultura

Na terenie miasta funkcjonują dwie instytucje kultury: Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury oraz Biblioteka Publiczna w Reczu. W M – GOK odbywają się lokalne imprezy. Integralną częścią wydarzeń kulturalnych jest organizacja „Dni Recza”, w ramach których odbywają się występy zawodowych amatorskich kabareciarzy, występy artystyczne, zespoły muzyczne, turnieje sportowe. Edukacją plastyczną oraz rękodzielnictwem osób niepełnosprawnych zajmuje się Środowiskowy Dom Samopomocy.

## 9. Sport

Cykliczne imprezy sportowe odbywające się na terenie gminy to: Majowe Biegi Uliczne, Świąteczny Turniej Piłki Siatkowej, Turniej Piłkarski im. Krzysztofa Hołuba i zawody wędkarskie.

## 10. Turystyka

Gmina Recz leży w sąsiedztwie gmin o dużych walorach turystycznych, sama zaś jest słabo zagospodarowana pod względem turystycznym. Pewien potencjał turystyczny związany jest z przebiegiem drogi krajowej nr 10, przy której zlokalizowane są restauracje obsługujące podróżnych. Recz leży na Szlaku Cysterskim, a do najcenniejszych zabytków należy Kościół gotycki, Baszta Choszczeńska i Drawska, mury obronne, Organistówka. W gminie znajdują się punkty noclegowe. Są nimi pensjonat „U Zosi” w Reczu oraz agroturystyka „Żeliszewo” nad jeziorem Cedynia.

*Informacje uzyskane za pośrednictwem Urzędu Miejskiego w Reczu.*



## VII. Analiza SWOT Powiatu Choszczeńskiego

Analiza SWOT stanowi podsumowanie diagnozy potencjału turystycznego Powiatu Choszczeńskiego. Prezentuje mocne i słabe strony obszaru w aspekcie możliwości stworzenia produktów turystycznych, jak również szanse i zagrożenia, które mają lub mogą mieć wpływ na rynek turystyczny i na rozwój produktów turystycznych. Określone mocne strony Powiatu pozwolą wykorzystać istniejące szanse na rozwój turystyki. Słabe strony ukazują czynniki ograniczające dalszy rozwój i w założeniach pozwalają określić kierunków działań, które doprowadzą do ich niwelowania.

Tabela nr 12 Analiza SWOT Powiatu Choszczeńskiego.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Korzystne położenie komunikacyjne</li> <li>• Bogata infrastruktura sportowa</li> <li>• Duża liczba obiektów zabytkowych, (Szlak Cysterski, Szlak Kupiecki ), w tym również sakralnych</li> <li>• Liczne walory przyrodnicze do uprawiania turystyki</li> <li>• Duża powierzchnia obszarów przyrody prawnie chronionych (Drawieński Park Narodowy, Obszary Natura 2000, rezerваты, Obszary Chronionego Krajobrazu)</li> <li>• Duży potencjał do rozwoju aktywnej turystyki pieszej, rowerowej, konnej, nordic walking, wodnej (liczne akweny w tym rzeki słynne ze spływów kajakowych – Drawa)</li> <li>• Rozbudowana sieć szlaków turystycznych</li> <li>• Duże możliwości do uprawiania wędkarstwa, łowiectwa, grzybobrania</li> <li>• Działające organizacje turystyczne (LGD, LGR, LOT, i in.)</li> <li>• Istnienie stanowisk odpowiedzialnych za sektor turystyki w ramach innych komórek/wydziałów jednostek samorządu terytorialnego</li> <li>• Dość dobrze rozwinięty system promocji i turystyki (foldery, mapy) w niektórych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Duża sezonowość ruchu i usług turystycznych</li> <li>• Brak imprez promujących Powiat o zasięgu ogólnopolskim</li> <li>• Niedostateczna infrastruktura hotelowa i gastronomiczna</li> <li>• Niewystarczająca baza rekreacyjna</li> <li>• Zły stan techniczny zabytków</li> <li>• Niedostateczne oznakowanie atrakcji turystycznych</li> <li>• Brak systemu informacji turystycznej</li> <li>• Brak zintegrowanego produktu turystycznego łączącego poszczególne gminy Powiatu Choszczeńskiego</li> <li>• Brak kadr obsługi turystyki</li> <li>• Niewystarczający zasięg działań promocyjnych</li> <li>• Brak spójnej publikacji – oferty turystycznej dla powiatu</li> <li>• Mała liczba obiektów gastronomicznych</li> <li>• Niewykorzystane możliwości rozwoju turystyki kwalifikowanej</li> <li>• Zbyt silne postrzeganie powiatu jako obszaru typowo rolniczego</li> <li>• Ograniczone środki finansowe na rozwój bazy rekreacyjnej, sportowej</li> </ul>

<p>gminach</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Możliwość uprawianie golfa – pole golfowe, paint – ball</li> <li>• Dobrze rozwinięta baza rehabilitacyjna w Powiecie</li> <li>• Usytuowanie Ośrodka Sportów Wodnych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Brak współpracy pomiędzy gminami i powiatem w zakresie rozwoju sportu, kultury, turystyki, promocji</li> </ul>
<p><b>SZANSE</b></p>	<p><b>ZAGROŻENIA</b></p>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Utworzenie zintegrowanego produktu turystycznego łączącego atrakcje poszczególnych gmin na terenie powiatu</li> <li>• Pozyskanie funduszy zewnętrznych do rozwoju i promocji turystyki aktywnej</li> <li>• Możliwość utworzenia nowych miejsc pracy i nabycie nowych kwalifikacji</li> <li>• Wzrost poziomu dochodów mieszkańców</li> <li>• Wzrost zainteresowania wypoczynkiem w bezpośrednim kontakcie z przyrodą</li> <li>• Wzrost zainteresowania aktywnym wypoczynkiem</li> <li>• Wzmożone zainteresowanie wyjazdami poza sezonem turystycznym</li> <li>• Stworzenie kompleksowej oferty turystycznej</li> <li>• Wykorzystanie technologii informacyjno – komunikacyjnych do promocji i rozwoju turystyki</li> <li>• Utworzenie zintegrowanego systemu informacji turystycznej i oznakowania turystycznego</li> <li>• Wzrost rozwoju gospodarczego w powiecie (rozwój firm oraz wzrost dochodu gmin i powiatu)</li> <li>• Współpraca gmin i powiatu w zakresie</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Niedostateczne wykorzystanie funduszy unijnych, które dają szanse na rozwój turystyki</li> <li>• Ograniczenia w rozwoju turystyki spowodowane rygorami środowiskowymi wynikającymi z odpowiednich przepisów</li> <li>• Niedocenianie roli turystyki przez mieszkańców Powiatu</li> <li>• Brak koordynacji działań w sferze turystyki pomiędzy poszczególnymi podmiotami, które zajmują się obsługą ruchu turystycznego w Powiecie</li> <li>• Brak regulacji prawnych w zakresie integracji JST w rozwoju turystyki</li> <li>• Odpływ turystów do innych miejsc</li> </ul>



<p>rozwoju turystyki</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Promocja powiatu na targach międzynarodowych w celu nawiązania współpracy transgranicznej</li> <li>• Przedłużenie sezonu turystycznego poprzez wykorzystanie zasobów dla celów szkoleniowych i rozwoju turystyki całorocznej i zimowej,</li> <li>• Tańsza od nadmorskiej oferta turystyczna,</li> <li>• Rozwój turystyki rowerowej i innych form turystyki aktywnej</li> </ul>	
--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	--

Podsumowując, o atrakcyjności turystycznej Powiatu decydują przede wszystkim jego walory przyrodnicze, które razem z walorami wypoczynkowymi są mocnymi punktami turystyki. Teren Powiatu Choszczeńskiego sprzyja ekoturystyce i turystom kwalifikowanym – rowerzystom, wędkarzom, narciarzom biegowym, turystom pieszym, obserwatorom przyrody np. obserwatorom ptaków (*birdwatching*). Wytypowanie tych dziedzin stanowi bardzo dobry punkt wyjścia do określenia głównych założeń strategicznych<sup>52</sup>.

Walory środowiska przyrodniczego stanowią silną przesłankę dla rozwoju turystyki na obszarze realizacji strategii. Potencjał w tym zakresie opisany został w poprzednim rozdziale. Składają się na niego zróżnicowane formy krajobrazu, wypełnione ciekawymi obiektami lub zespołami obiektów przyrodniczych. Istotna jest bogata różnorodność form, co urozmaica ofertę turystyczną.

Walory środowiska kulturowego są niemniej silne, lecz wyraźnie słabo dotąd wykorzystywane jako stymulator rozwoju. Obszar realizacji strategii jest wielokulturowy, jego zasoby powstały na styku kilku narodowości, a następnie w wyniku przemieszania ludności wypełniany nowymi, specyficznymi elementami. Poszczególne elementy dziedzictwa kulturowego nie są w pełni rozpoznane. Silne są tradycje regionalne i lokalne, które mają nadal walor ciągłości i autentyczności. Pamiątki historyczne przyciągają jednak turystów głównie w ramach „turystyki sentymentalnej” – dla poznania korzeni swych ojców.

#### Słabe strony

Mimo istotnych walorów przyrodniczych i kulturowych obszaru oraz korzystnej konfiguracji przestrzennej ich rozmieszczenia – słabością obszaru jest brak odpowiedniej bazy do rozwoju turystyki. O ile w wyniku procesów gospodarczych powstają pojedyncze obiekty świadczące wybrane usługi z tego sektora – pełne wykorzystanie potencjału obszaru jest utrudnione. Wykorzystanie dość zwartych i chłonnych turystycznie obszarów nie jest wspierane odpowiednią organizacją komunikacji zbiorowej, adresowanej do szerszego kręgu potencjalnych turystów. Całość systemu bazuje na transporcie indywidualnym, co ogranicza krąg zainteresowanych. Niektóre gminy wewnątrz obszaru realizacji strategii dostrzegły (głównie gmina Drawno) już szanse, jakie w procesie ich rozwoju może odegrać turystyka.

<sup>52</sup> Walory środowiska przyrodniczego stanowią silną przesłankę dla rozwoju turystyki na obszarze realizacji strategii. Potencjał w tym zakresie opisany został w rozdziale III niniejszego opracowania.

Przyjęły zatem w swych programach rozwoju (sformalizowanych w postaci planów lub strategii lub też niesformalizowanych) kierunki związane z turystyką, a zwłaszcza z promocją turystyczną w środowisku zewnętrznym. Niekorzystnym zjawiskiem jest brak motywacji i dążności do współdziałania w interesie wspólnym. Ten stan utrwalany jest poprzez funkcjonujący system dotacji i wspierania rozwoju – oparty na konkursie ofert dla projektów, pochodzących od pojedynczych jednostek terytorialnych.

Rozwój produktu turystycznego oraz działania władz lokalnych, związane z rozwojem turystyki na ich obszarze, adresowane są głównie do odbiorców zewnętrznych – spoza danego obszaru. Nasila to niekorzystne zjawisko konkurencji wśród podmiotów funkcjonujących w sektorze turystyki, co w efekcie osłabia korzyści jakie mogą odnieść te podmioty.

### Szanse

Szczególne szanse dla rozwoju turystyki na analizowanym obszarze stanowią warunki do rozwoju turystyki aktywnej. Walory turystyczne pozwalają skutecznie konkurować obszarowi z niezbyt odległymi obszarami o większym potencjale, położonymi w zasięgu średniodystansowej podróży. Ale w przypadku mniejszej ilości czasu przeznaczanej na dojazd – położenie obszaru może mieć kluczowe znaczenie dla decyzji o lokalizacji pobytu. Tak więc obszar jest idealny do rozwijania turystyki weekendowej, krótkoterminowej jak i długoterminowej.

Taki model turystyki zbieżny jest z ogólnymi tendencjami rozwoju. Wzrasta w niej świadomość i znaczenie zagadnień ekologicznych, kulturowych i zdrowego trybu życia. Powoduje to wzrost zapotrzebowania na różnorodne i dostosowane do potrzeb produkty turystyczne. We wszystkich tych aspektach obszar objęty analizą może pozytywnie odpowiedzieć na występujące zapotrzebowanie.

### Zagrożenia

Analizowany obszar położony jest korzystnie względem otoczenia – w pobliżu dużych skupisk ludności, zainteresowanej korzystaniem z jego produktów turystycznych. Jednak z drugiej strony w strefie tej zlokalizowane są także inne obszary – często posiadające podobne lub nawet wyższe walory przyrodnicze i kulturowe dla rozwoju turystyki. Tak więc w odniesieniu do najbliższych „klientów” produktu turystycznego występuje silna konkurencja ze strony innych obszarów. Ważnym więc elementem strategii rozwoju turystyki na analizowanym obszarze, powinno być określenie jego specyfiki – elementów unikalnych, nieosiągalnych gdzie indziej. Dotyczy to poszczególnych walorów lub ich kombinacji.

Osiągnięcie przewagi konkurencyjnej obszaru w sferze turystyki, może być korzystne poprzez rozwój głównych powiązań komunikacyjnych. Analizowany obszar położony jest wprawdzie w sensie geometrycznym w pobliżu komunikacji kolejowej, przetkany siecią dróg wojewódzkich, jak i blisko położoną drogą krajową nr 10, jednak kierunki sprawnych powiązań komunikacyjnych nie obejmują jego. Należy zatem dbać o to, by rozwijać sprawną sieć połączeń komunikacyjnych różnymi środkami transportu z rejonami potencjalnych klientów oferty turystycznej obszaru.



## VIII. Misja Powiatu Choszczeńskiego w zakresie turystyki

Powiat Choszczeński to doskonałe miejsce do uprawiania wszelkich form turystyki. Bogactwo jezior to raj dla zwolenników sportów wodnych, wędkarstwa i myślistwa, a także krajoznawców szukających wypoczynku na łonie natury. Liczne szlaki turystyczne prowadzące przez piękne tereny Powiatu Choszczeńskiego to wymarzone miejsce dla miłośników turystyki pieszej i rowerowej.

Działania podążające w kierunku rozwoju turystyki przyczynią się do rozkwitu gospodarczego, powiatu opartego na bogatym potencjale walorów przyrodniczych i kulturowych oraz zasobach ludzkich. Poprzez zrównoważony rozwój pozwolimy ochronić obszary przyrodniczo i kulturowo cenne, a także umocnimy tożsamość opartą na historii i kulturze oraz tradycjach. Rozwój turystyki da szansę na zaktywizowanie obszarów wiejskich.

Zintegrowane działania w procesie tworzenia i promocji produktów turystycznych sprawiają, że Powiat Choszczeński będzie regionem znanym i chętnie odwiedzanym przez turystów, zarówno krajowych jak i zagranicznych oraz miejscem wypoczynku jego mieszkańców.

### **Cel nadrzędny**

Tworzenie warunków do aktywnego uprawiania turystyki przy wykorzystaniu posiadanych walorów naturalnych obszaru, sprzyjający rozwojowi społeczno – gospodarczego Powiatu Choszczeńskiego oraz podniesieniu konkurencyjności regionu przy jednoczesnym zachowaniu walorów kulturowych i przyrodniczych.

### **Cele warunkujące**

W celu osiągnięcia założonego celu strategicznego przyjęto następujące cele warunkujące, które pełnią funkcję pomocniczą i pozwalają na prawidłowe określenie dziedzin i kierunków rozwoju.

Cele warunkujące rozwój sektora turystycznego w Powiecie Choszczeńskim:

1. poszukiwanie alternatywnych źródeł dochodu na obszarach wiejskich (agroturystyka, ekoturystyka, rękodzieło artystyczne),
2. kształtowanie kadry dla potrzeb sektora turystycznego (szkolenia zawodowe, pracowników, szkolenia osób z branży turystycznej, rolników),
3. promocja produktu turystycznego i marki turystycznej (udział w targach, turystycznych, organizacja imprez promocyjnych, opracowywanie wydawnictw, promocyjnych),
4. rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej (poszerzanie bazy noclegowej powiatu, rozbudowa sieci gastronomicznej, tworzenie szlaków i punktów widokowych, itp.),
5. tworzenie pakietu ofert turystycznych (pakietowanie produktów turystycznych wraz z dystrybucją do segmentów rynku turystycznego).

**Priorytety** pozwalają na określenie podstawowych działań zmierzających do realizacji celów warunkujących :

1. przygotowanie terenu dla potrzeb turystyki aktywnej,
2. promowanie zdrowego trybu życia wśród mieszkańców,

3. zwiększenie ruchu turystycznego w Powiecie,
4. zwiększenie atrakcyjności turystycznej Powiatu,
5. wzrost wykorzystania bazy noclegowej,
6. wydłużenie sezonu turystycznego.

Zakreślone cele i priorytety stanowią podstawę do sporządzania projektów operacyjnych będących konkretnymi działaniami realizującymi założone koncepcje.

#### **Główne kierunki działań:**

1. Opracowanie oferty turystycznej regionu w postaci kompleksowych produktów turystycznych obejmujących atrakcje i usługi.
2. Wykreowanie markowych produktów turystycznych identyfikujących unikatowe i osobliwe cechy regionu.
3. Wspieranie innowacyjnych rozwiązań w zakresie kreowania produktów turystycznych.

#### **Rodzaje działań**

1. Wykorzystanie atrakcji gminnych oraz bogactwa natury dla rozwoju i opracowania produktów turystycznych powiatu.
2. Tworzenie warunków do uprawiania różnych form turystyki aktywnej (szlaki rowerowe, konne, itp.).
3. Tworzenie i rozwój form i usług turystycznych eksponujących i wykorzystujących walory powiatu.
4. Poprawa oznakowania szlaków turystycznych, tras dojazdowych, atrakcji turystycznych oraz obiektów noclegowych.
5. Rozwój bazy infrastruktury turystycznej (rekreacyjnej i sportowej).
6. Wyeksponowanie walorów przyrodniczych powiatu.
7. Zwiększenie liczby i jakości całorocznych, cyklicznych imprez na terenie Powiatu.
8. Aktywizacja i promocja wędkarstwa, grzybobrania.
9. Rozbudowa współpracy z punktami informacji i dystrybucji produktu turystycznego.
10. Wykreowanie oferty turystycznej dla ludzi starszych i zorganizowanych grup młodzieży.

Strategia Rozwoju Turystyki na lata 2021–2024 z perspektywą na lata 2025–2029 jest ważnym dokumentem dla wyznaczenia kierunków działań zmierzających do poprawy zagospodarowania turystycznego Powiatu Choszczeńskiego, zintegrowania lokalnej społeczności i angażowania jej w proces wdrażania projektów.

Opracował Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych przy współpracy z Wydziałem Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa oraz Wydziałem Prasowym, Promocji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Choszczynie.